

Bevezetés

A nemzetközi bűnügyi együttműködés úgy is, mint intézményrendszer és úgy is, mint elmélet és gyakorlat, nagyon fontos eleme az Európai Unió biztonsága megteremtésének.¹ A nemzetközi bűnügyi együttműködés alapvetően az általános együttműködési elveken alapul, de ezen kívül számos specifikus jellemzővel és eszközzel is rendelkezik.

Jelen kutatási anyag egységbe foglalja az együttműködés általános elveit a nemzetközi bűnügyi együttműködés sajátos jogi környezetével, egyedi módszereivel, elveivel és eszközrendszerével egyetemben.

A nemzetközi bűnügyi együttműködés egy nagyon sajátos rendvédelmi tevékenység, amely egyrészt egy lehetőség, egy jó hatásfokú eszközrendszer az államhatárokon átnyúló bűncselekmények felfedése és realizálása terén, de ugyanakkor számos kihívást és veszélytényezőt rejt magában. A kihívások és veszélytényezők elsősorban az államok eltérő jogi és kulturális környezetéből, az emberi jogok, főleg a személyiségjogok esetleges megsértéséből, az adatvédelmi szabályozások eltérő értelmezéséből és a titoktartási, valamint konspirációs szabályok betartási kötelezettségéből adódhatnak. Ezért nagyon fontos a konkrét együttműködési lehetőségek és eszközök megismerése mellett a nemzetközi bűnügyi együttműködés elméletének és törvényszerűségeinek feltárása is.

A jó és eredményes nemzetközi bűnügyi együttműködés kialakításához a kölcsönös bizalom megteremtése, egymás bűnügyi kultúrájának megismerése alapvető követelmény, de ugyanakkor az információs, a személyes és egyéb adatok átadása a másik félnek mindig körültekintően kell, hogy történjen, a szükséges és elégséges elv szem előtt tartásával.

¹ Hegyaljai Mátyás: A nemzetközi bűnügyi együttműködés.

Forrás: http://epa.oszk.hu/00000/00039/00029/pdf/Kul-vilag_EPA00039_2012_04_002-097.pdf

Letöltés ideje: 2018. február 11.

Jelen írás az együttműködésnek, mint intézményrendszernek a lényegét, fontosabb jellemzőit hivatott megismertetni, nagy általánosságban és konkrétan a bünygyi együttműködést illetően. Alapelvekkel, általánosítható ismérvekkel foglalkozik, a jogszabályokat, szervezeteket, eszközöket csak annyiban érinti, amennyiben azok az általános elvek, alapvetések megértéséhez, rendszerbe foglalásához szükségesek.

A tanulmány második része fejti ki részletesen a bünygyi együttműködés jogi alapjait, azok gyakorlati megvalósítására hivatott szervezetek, ügynökségek, eszközök szerepét és azok alkalmazásának módszertanát.

Az Európai Unió által kiadott „*Bűnüldözési információcsere kézikönyve*” részletesen ismerteti az elektronikus információcsere eszközrendszerét.²

A globalizáció és a feltörekvő technológiák a bűnözésre is erős hatást gyakorolnak, egyre kifinomultabbá válnak az államhatárokon átnyúló (nemzetközi) bűncselekmények, főként a kibertérben zajló jogellenes cselekmények terén, amelyek ellen eredményesen csak mélyreható nemzetközi együttműködéssel lehet felvenni a harcot. Az információtechnológia rohamos fejlődése, a mellett, hogy a bűnelkövetők számára is sok lehetőséget teremt, a rendvédelemben jelentősen javíthatja a bűnüldözési munka színvonalát és eredményességét. (Machine learning refers to analytic techniques that „learn” patterns in datasets without being guided by a human analyst. Artificial intelligence refers to the broader application of specific kinds of analytics to accomplish tasks, from driving a car to, yes, identifying a fraudulent transaction. For our purposes, think of machine learning as a way to build analytic models and AI as the use of those models. – A gépi tanulás olyan elemzési technikákra utal, amelyek mintákat fedeznek fel az adatkészletekben anélkül, hogy emberi elemző irányítaná őket. A mesterséges intelligencia bizonyos típusú elemzések szélesebb körű alkalmazását jelenti a feladatok elvégzésére, az autóvezetéstől a hamis tranzakció azo-

² Forrás: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6261-2017-INIT/hu/pdf>
Letöltés ideje: 2019. június 26.

nosításáig. Céljaink szerint gondoljunk úgy a gépi tanulásra, mint az analitikus modellek felépítésének módjára, és az MI-re, mint ezeknek a modelleknek a használatára.)³

Az Európai Unió (a továbbiakban: EU) felismerve ezen törvényszerűséget, számos jogi aktust érvényesített, és folyamatosan fejleszti a rendvédelmi munka technológiai hátterét. Többek között ezt fejezi ki az interoperabilitási rendelet⁴, a hatékony elektronikus információs rendszerek üzembe állítása (Data warehouse, EES, ETIAS, ECRIS-TCN, SIS AFIS, API – PNR, Interpol adatbázisok elérése – SLTD és TDAWN, a korábbi alkalmazások [SIS, VIS, Eurodac, Prüm], az eu-LISA és az sTESTA – TESTA-NG korszerűsítése, UMF, QUEST, 24/7, SSI, Europol’s data landscape, intelligence picture)⁵, a hatékony elemzési rendszer (CONAN)⁶ megalkotása és működtetése.

Az eredményes nemzetközi bűnügyi együttműködés egyik fontos kritériuma az együttműködés jogi kereteinek, lehetőségeinek megfelelő értelmezése, valamint a bűnügyi együttműködés eszközeinek ismerete. Az elkészült anyag ezeknek a követelményeknek az elsajátításához ad segítséget olyan megkötéssel, hogy csak nyilvános, az OSINT által bárki számára elérhető információkat tartalmaz.

³ Forrás: <https://www.analyticsinsight.net/top-use-of-artificial-intelligence-and-machine-learning-in-financial-scams/>

Letöltés ideje: 2021. szeptember 5.

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/817. rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról. 27–40. o.

Forrás: <http://statewatch.org/news/2017/may/eu-com-hleg-info-systems-interoperability-final-report-5-17.pdf>

Letöltés ideje: 2021. augusztus 15.

⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/817. rendelete (2019. május 20.) az uniós információs rendszerek közötti interoperabilitás kereteinek megállapításáról. 20–26. o.

Forrás: <http://statewatch.org/news/2017/may/eu-com-hleg-info-systems-interoperability-final-report-5-17.pdf>

Letöltés ideje: 2021. augusztus 15.

⁶ Europol Analysis System (EAS).

Forrás: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/new-online-platform-for-intelligence-analysis>

Letöltés ideje: 2021. augusztus 15.

Általánosságban a leírtak differenciált módon az egész rendvédelmi állomány számára hasznosak, de főként a bűnügyi munkát végzők körében számíthatnak érdeklődésre. A rendvédelmi oktatásban, továbbképzésben a közreadott ismeretek egyes fejezetei a képzési céloknak megfelelően differenciáltan jól hasznosíthatók.

A szerzteágazó tudásanyag miatt a tanulmány több fejezetre lett bontva, az egyes fejezetek szerzői az adott területet legjobban ismerő szakemberek közül kerültek ki. A tartalmi tagolásnál nem volt célszerű követni a PhD-disszertáció követelményeit – vagyis minden fejezet közel azonos terjedelmű legyen –, mivel itt nem a szerzők tudományos kutatói képességének mérése a cél, hanem az, hogy egy egységes keretben legyenek összefoglalva a szükséges ismeretek, melyek tartalmi nagyságát a releváns tudásanyag határozza meg.

A globalizáció és a digitális átmenet hatására, a koronavírus járvány egyes jelenségeinek következtében felerősödött a súlyos és szervezett nemzetközi bűncselekmények tendenciája, ami megköveteli a nemzetközi bűnügyi együttműködés erősítését. Az EU számos új dokumentumában kifejezte a bűnügyi együttműködés fontosságát. Többek között: Europol 2021–2023. évi programdokumentuma; Az EU biztonsági unióra vonatkozó stratégiája 2020–2025; Első eredményjelentés a biztonsági unióra vonatkozó uniós stratégiáról, Brüsszel, 2020. 12. 9. COM(2020) 797 final; SOCTA 2021 report; A szervezett bűnözés elleni küzdelemre irányuló új uniós stratégia 2021–2025.

A SOCTA 2021 report azonosította a súlyos és szervezett bűnözés általi kihívásokat, amelyekkel az EU-nak szembe kell néznie, és amelyek számos feladatot rónak a bűnügyi együttműködést folytatókra.⁷ Ezek a következők: számítógépes bűnözés; illegális kábítószeres kereskedelme az EU-ban; környezeti bűnözés; illegális lőfegyverek és robbanóanyagok kereskedelme; csalás; mérkőzésekkel és fogadásokkal kapcsolatos csalások; em-

⁷ Forrás: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment>
Letöltés ideje: 2021. április 1.

berkereskedelem; dokumentumcsalás; termékhamisítás és szellemi tulajdon elleni bűncselekmények; pénzhamisítás; szervezett vagyon elleni bűnözés. A jelentés a 92. és a 94. oldalon foglalkozik a koronavírus járvány bűnügyi hatásaival. Megállapítja, hogy a hamisítások és a nem megfelelő áruk terjesztése, a számítógépes bűnözés, a szervezett vagyon elleni bűncselekmények és a különféle típusú csalási módszerek elterjedésével kell számolni, illetve azzal, hogy a bűnözők azonnal kihasználják a sebezhetőségeket, az új technológiák adta lehetőségeket, és tovább bővítik a bűnözési technikai képességeiket. Továbbá a jelentés kiemeli az EMPACT (European Multidisciplinary Platform Against Crime Threats – Bűnügyi Fenyegetések Elleni Európai Multidisziplináris Platform) szerepét a szervezett bűnözéssel szembeni küzdelemben. Kulcstémaként szerepel a jelentésben a bűnözői hálózatok és a bűnözői tevékenységek (key findings: criminal networks – modern hydra; criminal activities) elemzése, értékelése.

Az Europol 2021–2023. évi programdokumentuma (Europol Programming Document 2021 – 2023)⁸ első prioritásként nevesíti, hogy az Europol váljék bűnügyi információs központtá, amely azt jelenti, hogy a bűnügyi tisztviselőknek alaposan meg kell ismerniük az EU információs rendszereit, hogy ki tudják aknázni az abban rejlő lehetőségeket, főként hogy az EU interoperabilitási szabályozása és a biometrikus adatfeldolgozás minőségi előrelépést jelent az elemzés terén. Az Europol 2021–2024. közötti külső stratégiája (24–29. o.) további feladatokat ró az együttműködés résztvevőire.

A felsorolt dokumentumok több fontos alapvetést, célkitűzést tartalmaznak, amelyek mind kiszélesítik a nemzetközi bűnügyi együttműködés jogi alapjait, és bővítik az együttműködési eszközök, lehetőségek tárházát. Pár fontosabb szervezet, koncepció, amelyek ismerete fontos a bűnügyi együttműködés szempontjából:

⁸ Forrás: <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/europol-programming-document>

Letöltés ideje: 2021. április 18.

- Future EU Joint Cyber Unit and ensure that the position of Europol's EC3 as the criminal intelligence hub for the EU is assured and maintained within the framework of the prospective European Child Protection Centre put forward by the new EU strategy for a more effective fight against child sexual abuse. Magyar rövid értelmezés: Az Europol összehangolja a bűnüldözési tevékenységét a jövőbeli EU Közös Kiberegység és az EC3, mint bűnügyi hírszerző központ között a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények elleni küzdelemhez;
- Mobile Analytical Support Teams' (EMAST), Mobil Elemző Támogató Csoportok;
- Migration Mobile Support Teams (MMSTs), Migrációs Mobil Támogató Csoportok;
- Provide support to EU Member States' investigations on high risk and cross border Organised Crime Groups, a magas kockázatú és határokon átnyúló szervezett bűnözéssel foglalkozó csoportokkal kapcsolatos nyomozásokhoz támogatás biztosítása;
- Identify HVT(s) active in high risk organised crime groups, a nagy fokú veszélyt jelentő szervezett bűnözői csoportokban a magas értékű célok aktivitásának azonosítása;
- Perform criminal intelligence analysis and support MS with operational capabilities and expertise, including on-the-spot support, végezze el a bűnügyi hírszerzés elemzését és támogassa a tagállamokat operatív képességekkel és szakértelemmel, beleértve a helyszíni támogatást is;
- Europol's criminal intelligence picture, Europol bűnügyi hírszerzési kép;
- Digital forensics, digitális kriminalisztika;
- Digital Forensic Investigator, digitális kriminalisztikai/törvényszéki nyomozó;
- Digital evidence, digitális bizonyíték;
- Digital trace, digitális nyom;

- Image and Video Analysis Solution (IVAS), kép- és videoelemzési megoldás;
- Europol's Innovation Lab, Europol Innovációs Laboratórium;
- Crime Information Cells (within CSPD Common Security and Defence Policy missions/operations), bűnügyi információs cellák/sejtek;
- New Payment Systems and Virtual Currencies, in particular bitcoins, új fizetési rendszerek és virtuális pénzemek, különösen a bitcoinok;
- Strategic analysis cells in the Operations Departments, stratégiai elemző cellák/sejtek a műveleti osztályokon;
- EU Innovation Hub, EU Újítási Központ;
- Information Sharing and Analysis Centres (ISACs), Információ-megosztó és Elemző Központok;
- Digital access to e-evidence. Obtain electronic evidence, analysing the digital footprint of a target, digitális hozzáférés az e-bizonyítékhoz, elektronikus bizonyíték megszerzése, a célszemélyek digitális lábnyomainak elemzése;
- Support Member States in connecting with online service providers and analysing the digital footprint of a target in CT investigations through the SIRIUS capability, támogassa a tagállamokat az online szolgáltatókkal való kapcsolattartásban és a CT-vizsgálatok során a célpont digitális lábnyomának elemzésében a SIRIUS képesség révén.

Több, a fejlődő technológiák hatásait kutató szakember és tudós is megállapította, hogy a feltörekvő technológiák – adattudomány, mesterséges intelligencia, progresszív elemzés, gépi tanulás, neurális háló, mély tanulás (disruptive technologies – data science, artificial intelligence, advanced

analytics, machine learning, neural network and deep learning have brought about a remarkable transformation in businesses and to defence)⁹ nemcsak az iparban (ipar4) és az üzleti életben okoztak jelentős változásokat, hanem a védelmi szférában is, és mindezek erőteljesen kihatnak az együttműködés technológiai területeire.

⁹ Forrás: <https://www.analyticsinsight.net/ashish-kumar-pushing-teams-to-innovate-faster-to-deploy-tech-solutions-for-businesses/>
Letöltés ideje: 2021. augusztus 17.